

ÇOCUKLARLA BİREYSEL FARKLILIKLARI KONUŞMAK

Okul öncesi dönem beyin gelişiminin en yoğun ve en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde uzun yıllardır yapılan araştırmalar çocukların karşılaştıkları farklı çevre uyaranlarının zengin ve kaliteli olması ile çocuğun gelişimi arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Çocuklar, gelişimleri sırasında karşılaştıkları çevreye nasıl uyum sağlayacaklarını öğrenmeye hazır bir şekilde dünyaya gelirler. Bu nedenle çocuğun bilişsel, motor, dil, sosyal ve duygusal gelişimi için oluşturulan zemin güçlüdür. Özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan hayatın ilk altı yılında çocuklar çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler. Bu dönemde çocukların karşılaştıkları farklı çevre uyaranları ne denli zengin ve kaliteli olursa çocuğun gelişimi de o nedenle hızlı ve sağlıklı olacaktır. Bu kapsamda çevre, çocuğun gelişimini ve öğrenme motivasyonunu derinden etkiler. Çocuk bir aileye doğar ve kurumsal okul öncesi eğitime başlayana kadar burada büyür ve gelişir. Aile çocuğun gelişim ve eğitiminde çok önemli bir yere sahiptir

Erken çocukluk dönemi, çeşitlilik hakkında pozitif bir farkındalık yaratmak için kritik bir süreçtir. Okul öncesi dönem çocukları insanlar arasındaki farklılıkları ayırt etmekte daha iyi olduğundan farklılıklara saygı eğitimi açısından okul öncesi dönemde çocuğun bir okula gitmesi ve bu eğitimi alması çok önemlidir.

ÇOCUKLARIMIZ;

- Bir yaşında farklılıkları fark etmeye başlarlar.
- İki yaşında farklılıklar hakkında konuşmaya ve farklılıklarla ilgili sorular sormaya başlarlar.
- Üç yaşına geldiklerinde, ön-önyargılar oluşturmaya ve eğer insanların bazı özelliklerinden rahatsızlık duyuyorsa bunu belli etmeye başlarlar.
- Dört yaşında insanların farklılıkları hakkında daha detaylı düşünmeye çaba gösterirler ve kendi düşüncelerinden yola çıkarak bu farklılıklara yönelik kavramsal bilgi oluşturmaya başlarlar.

- Beş yaşında zihinlerinde oldukça fazla soru vardır: kendilerine ait özelliklerin farkındadırlar ve hangi özelliklerinin kalıcı, hangi özelliklerinin geçici olduğunu merak ederler ve bunu araştırmaya başlarlar.
- Altı yaşına geldiklerinde farklılıkların sebeplerini daha iyi anlarlar ve bu durumun değişmez olduğunu kabullenirler.
- Yedi ve sekiz yaşında kendi kültürlerinin tamamen farkına varmaya başlarlar ve kendilerine ve kültürlerine yönelik öz saygı geliştirirler.

Çocuğumuza “Bireysel Farklılıklara Saygı” eğitimi verirken nelere dikkat etmeliyiz?

1- Rol-Model Olun

Çocuklar en iyi çevrelerini gözlemleyerek öğrenirler. Bu yüzden de kendi inanç ve davranışlarınızı gözden geçirin. Kendi önyargılarınızı kalıplarınızı fark edin ve bunları pekiştirmekten kaçının. Herkese karşı saygılı ve hoşgörülü bir dil kullanmaya çalışın.

2- Öz Saygı & Empati Gelişimine Yardımcı Olun

Hoş görülü, esnek ve farklılıkları kucaklayan çocuklar yetiştirmenin ilk adımı onların öz saygılarını desteklemektir. Bu yolla bir başkasına saygı duyma becerileri de gelişir. Öz saygısı yüksek çocuklar çoğunluğun peşinden gitmek yerine kendi doğrularının peşinden giderler. Çocuğunuza kendini yeterli ve yetkin hissetmesi için fırsat yaratın. Sevildiğini ve değerli olduğunu hem sözlerinizle hem de davranışlarınızla ona hissettirin.

3- Soruları Cevaplamaya Hazır Olun

Çocuklar doğaları gereği meraklıdırlar ve dünyayı öğrenmek isterler. Farklı biri ile karşılaştıklarında onunla ilgili sorular sorarlar. Sorularını geçiştirmeden yaşlarına uygun dürüst cevaplar verin. Soruları geçiştirmeniz farklılığın konuşulmaya uygun olmayan, rahatsız edici, “tabu” bir konu olarak algılanmasına sebep olur. Eğer cevabını bilmediğiniz bir soru gelirse, bilmediğinizi fakat öğrenip cevaplayacağınızı söyleyin ve mutlaka sözünüzde durun.

4- Yeni Deneyimler & Yeni İnsanlar

Çocukları çeşitli deneyimlere ve kişilere maruz bırakmak, farklılıkları normalleştirmelerine yardımcı olur ve önyargılara sebep olacak korkuyu ve karışıklığı engeller. İşte yapabileceğiniz bazı yararlı aktiviteler: müze ve kültür gezileri yapmak, yurtiçi yurtdışı seyahat etmek, farklı ırk ve

etnik kökenleri temsil eden oyuncaklarla oynamak, farklı geçmişlere sahip insanların öykülerini konu alan kitaplar okumak, filmler seyretmek.

5- En Kötü Senaryo İçin Hazırlıklı Olun

Her ne kadar açık ve önyargısız olsalar da çocukların farklılıklar karşısında uygun olmayan tepkiler göstermeleri olasıdır. Örneğin, çocuğunuz engelli bir birey ile karşılaştığında yabancılıyıp, konuşmalarında ya da sorularında uygunsuz kelimeler kullanabilir. Bu durumlarda, çocuğunuzu nazikçe düzeltin ve daha iyi bir seçenek sunun. Yargılamaktan ve kınamaktan kaçının. Unutmayın ki çocuğunuz yalnızca bilgi edinmeye çalışıyor, fakat bunu yaparken sosyal normları anlamıyor ve incitici olduğunun fark etmiyor. Çocuğunuza topluluk içinde başka insanlar hakkında soru sormanın yollarını öğretin. Bu durumlarda eve gidince size sorabileceklerini söyleyin ve sorularını mutlaka yanıtlayın.

6- Benzerlikleri Vurgulayın

Çocuklara farklılıkları öğretirken, mutlaka benzerlikleri de vurgulayın. Her insan farklı olsa da herkesin özünde aynı varlık olduğunu belirtin. Herkesin insanlarla bağ kurup seilmek istediğini, umutları ve hayalleri olduğunu, hatalar yaptığını ve aynı duyguları hissettiklerini öğretin. Bizi tanımlayan şeylerin dış görünüş ya da geçmiş deneyimler olmadığını, başkalarına nasıl davrandığımızın ve nasıl kararlar aldığımızın her şeyden önemli olduğunu onlara öğretin.

7- Farklılıkları Konu Alan Kitaplar Okuyun

Bazen çocuklara farklılıkları öğretmeye çalışmak zorlayıcı olabilir. Doğru mesajı vermek için en uygun kelimeleri bulamayabilirsiniz. Neyse ki bu gibi durumlarda faydalanabileceğiniz kitaplar var. İşte bunlardan bazıları:

- Farklı Ama Aynı – *Feridun Oral*
- Sen ve Başkaları – *Siska Goemine*
- Benim Atım Farklı – *Esin Bacacı Taner*
- Anyes'in Sakarlıkları – *Emmanuelle Jasmin*
- Benden Farklı Olanla Yaşamayı Öğreniyorum – *Marge Eaton Heegaard*

ŞEHİT AYBÜKE ÖĞRETMEN ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ